

Els centres voluntat de

dossier



a temps que ja vaig escriure, per a la revista *Cultura* de la Generalitat de Catalunya, un comentari amb la meua opinió sobre els erudits locals. Hi reincidiré –encara que l'enfocament i la finalitat siguin lleugerament diferents– per encapçalar aquest dossier que la

Revista de Girona dedica als centres d'estudis.

Quan la televisió espanyola estava pràcticament en el seu inici, recordo que es va posar de moda una sèrie que es titulava «Crónicas de un pueblo», en la qual els protagonistes bàsics del que passava en una localitat imaginària eren el rector, l'alcalde, el secretari, el mestre, el farmacèutic, el metge i algun altre cap de brot semblant, a part, evidentment, d'altres elements més secundaris. Es tractava, doncs, d'allò que se n'ha dit «les forces vives» de la població.

Pel que venim apuntant es dedueix, de seguida, que aquest grup espontani –rector, alcalde, secretari, mestre, farmacèutic, metge...– tenia un tret definidor: estava format per les úniques persones del poble que tenien carrera o que la seva situació s'hi assimilava. Els rectors i els secretaris estaven en contacte constant amb els documents antics de la localitat. Els metges i els farmacèutics s'interessaven, sovint, per les arrels de la humanitat: l'origen de la vida, l'home primitiu, l'evolució dels costums, l'arqueologia,... Els mestres, transmissors de la cultura general als petits i, per extensió, als adults, aplicaven els seus coneixements al

d'estudis: futur

poble, intentant situar les diverses èpoques de la gran història universal en el petit àmbit que estava sota la seva tutela docent. Si a aquests personatges –el rector, el secretari, el farmacèutic, el metge, el mestre– hi afegim algun lletraferit local o algun inquiet més difícil de catalogar, trobarem exactament el nucli originari dels primers estudis, més o menys metòdics i seriosos, sobre les localitats, i de les primeres col·leccions de restes i elements a vegades ben heterogenis que s'aplegaven en algunes golfes o, en el millor dels casos, en alguna dependència municipal.

Quan aquests nuclis adquirien una certa empenta o gaudien d'alguns recursos pecuniaris o d'alguna ajuda oficial que en garantia la feina, sorgia alguna publicació que anava donant a conèixer, de forma periòdica, la notícia de les investigacions o de les troballes. També s'hi incloïa alguna pàgina de creació literària o alguna poesia, de contingut més profund o més superficial segons la talla del presumpte poeta.

Amb el temps, l'organització més sistemàtica d'aquestes activitats, la seva legalització i, sobretot, l'assoliment d'una major estabilitat d'aquests grups més o menys espontanis, va donar lloc als anomenats centres d'estudis, normalment centrats en una localitat però, a vegades, abastant un espai més ampli, de caràcter pràcticament comarcal.

També cal subratllar que el progrés material –individual i col·lectiu– de la gent, ha fet possible que, de tots els pobles, sorgissin nous elements vàlids que han orientat les seves vocacions més enllà del terreny *amateur*, cap a la universitat.

Així, els centres d'estudis ara ja no són només nuclis d'aficionats sinó que, al costat dels qui es mouen per la intuïció i el *hobby* hi ha els que tenen un coneixement exhaustiu i precís de les diverses matèries, cosa que ha donat rigor i serietat a la feina dels nuclis culturals respectius.

Sempre, però, el problema dels centres d'estudis ha estat el seu finançament. Per això, en la nostra demarcació, l'any 1962 la Diputació de Girona va decidir abonar aquestes institucions desvetlladores de la vida cultural local creant un Patronat que donés suport, sobretot, a les publicacions. El 1996, aquest organisme –el Patronat Eiximenis– ha estat refundat, i l'hem dotat de més possibilitats, convençuts, més que mai, que **els centres d'estudis locals tenen un paper fonamental en el desplegament de la cultura**. En aquesta mateixa línia de donar a aquests centres la importància que mereixen, presentem avui un dossier especial dins de la *Revista de Girona* –que, com és sabut, també edita i patrocina la Diputació– a través del qual el lector coneixerà allò que en podríem dir l'estat de la qüestió d'aquests focus d'estudi de les nostres comarques: les seves inquietuds, les perspectives de futur, les tendències... És, si ens permeteu subratllar-ho, la constatació d'una notable realitat i, alhora, un homenatge a l'esforç, la constància i l'aportació desinteressada d'una gent sense la qual la història de cada poble i de cada comarca oferiria moltes més llacunes de les que ara sol presentar.

JOAN DOMÈNECH I MONER
Diputat Ponent d'Ensenyament i Cultura.